

Tai yra 1905 metų žemėlapis fragmentas, kuriame matyti Kuršių nerija ir Sembos pusiasalis. ● Anna Michelau daugiausia tapė raudonai pažymėtose vietovėse, kuriose prisijungdavo prie vietinių menininkų grupių, o prie Nidos dailininkų kolonijos ji prisijungė dar prieš 1910 m. ● Čia fotografavo Helene Michelau, kurios nuotraukos veda „iš Šarkuvos į Piliavą“, taip pat į Mozūriją. ● Nuo 1913 m. seserys gyveno ir dirbo naujai pastatytoje atelėje Karaliaučiaus rajone Amalienau.

Hier eine Karte von 1905 mit einer Übersicht über die Kurische Nehrung und das Samland. ● Vor allen an den rot markierten Orten hat Anna Michelau gemalt und sich den dort arbeitenden Künstlergruppen angeschlossen, der Künstlerkolonie Nidden schon vor 1910. ● Helene Michelau hat dort fotografiert, auch „Von Sarkau nach Pillau“ führen ihre Bilder, ebenso nach Masuren. ● Seit Ende 1913 lebten und arbeiteten die Schwestern in dem neubauten Atelierhaus in Königsberg-Amalienau.

This is a detail of a map of 1905 with an overview of the Curonian Spit and Sambia. ● Anna Michelau painted preferably at the places marked in red and joined the artists working there, the Artists colony Nidden even before 1910. ● Helene Michelau has photographed there, too, also “From Sarkau to Pillau” take us her pictures as well as to Masuria. ● Since the end of 1913, the sisters lived and worked in the new studio and workshop building in Königsberg-Amalienau.

Деталь карты 1905 года с видом на Куршскую косу и Земландский полуостров. ● Анна Михелая в отмеченных красным цветом местах рисовала, примыкая к живописцам, работавшим в колонии художников Ниды ещё до 1910 г. ● Здесь фотографировала Хелена Михелая, её работы ведут «От Заркау до Пиллау» в том числе и в Мазурию. ● С конца 1913 г. сестры жили и работали в районе Кёнигсберга Амалиенау, в недавно построенном доме-мастерской.

Ekspوناتų parodai atrinko Lore Drath, Liubekas. Akvarelę *Kurėnas Nidoje* maloniai paskolino Aleksandras Popovas, Klaipėda. Visi kiti ekspонатai yra skolinti iš privačių kolekcijų Vokietijoje. | Auswahl und Zusammenstellung der Ausstellungsobjekte: Lore Drath, Lübeck. Leihgabe des Aquarells *Kurenkahn in Nidden* mit freundlicher Genehmigung von Alexandr Popov, Klaipėda. Alle anderen Leihgaben aus deutschem Privatbesitz. | Selection and compilation of the exhibited works: Lore Drath, Lübeck. Loan of the watercolor *Kurenkahn in Nidden* by courtesy of Alexandr Popov, Klaipėda. All other loans from German private collections. | Подбор работ: Lore Drath, Любек. Акварель *Куренас в Ниде* любезно предоставлена Александром Поповым, Клайпеда. Все остальные экспонаты — из немецких частных коллекций.

am.hm.2019@gmx.de

Seserys Anna ir Helene Michelau — dvi amžių sandūros menininkės iš Rytų Prūsijos

PARODA

Kuršių nerijos istorijos muziejuose

2019 liepos 13–20

DIE SCHWESTERN ANNA UND HELENE MICHELAU — ZWEI OSTPREUSSISCHE KÜNSTLERINNEN DER JAHRHUNDERTWENDE

Ausstellung im Geschichtsmuseum Neringa, 13.–20. Juli 2019
23. Internationales Thomas-Mann-Festival

THE SISTERS ANNA AND HELENE MICHELAU — TWO EAST PRUSSIAN ARTISTS OF THE TURN OF THE CENTURY

Exhibition in the Neringa History Museum, 13–20 July 2019
The 23rd International Thomas Mann Festival

СЕСТРЫ АННА И ХЕЛЕНА МИХЕЛАУ — ДВЕ ВОСТОЧНО-ПРУССКИЕ ХУДОЖНИЦЫ НАЧАЛА ВЕКА

Выставка в Историческом музее Неринги, 13–20 июля 2019
23-й Международный фестиваль Томаса Манна

Anna Michelau, 1904

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

SESERYS ANNA IR HELENE MICHELAU — DVI AMŽIŲ SANDŪROS MENININKĖS IŠ RYTŲ PRŪSIJOS

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

Karaliaučiaus tapytoja ir grafikė Anna Michelau (1872–1931) studijas pradėjo Berlyne pas Franzą Skarbinaį ir Curtą Stoevingą. 1910 m. ji mokėsi Karaliaučiaus dailės akademijoje pas Olofą Jernbergą ir Heinrichą Wollffą. Daugiausia ankstyvųjų savo kūrybinio kelio metų ji praleido Semboje ir Nidos kolonijoje.

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

Karaliaučiaus meninkė Helene Michelau (1880–1967) nuo maždaug 1906 m. mokėsi Fotografijos mokykloje Berlyne, o po studijų pabaigos dirbo Rostoko universitetinės klinikos Patologijos institute. Čia ji atidarė nuosavą meninės ir mokslinės fotografijos ateljė, o po metų sugrįžo atgal į Karaliaučių.

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

1913 m. pabaigoje Karaliaučius tapo abiejų seserų gyvenimo centru. Jos įsikėlė į dvigubą namą, kuriame įsikūrė kaimynės tapytojos ir dailės dirbinių kūrėjos Gertrud Windelband „rytprūsiškosios Amalienau dirbtuvės“ — buvusios mokomosios laisvojo ir taikomojo meno dirbtuvės. Šiuose menininkių namuose vykdavo parodos ir renginiai, jie tapo vienu iš Karaliaučiaus moterų ir menininkių judėjimo ir apskritai Karaliaučias meno gyvenimo centrų. Parodos, meninės išvykos ir bendradarbiavimas su to meto menininkėmis seseris vedžiojo po visą Vokietiją. Bet Rytų Prūsija per visą kūrybos laikotarpį liko jų menine tėvyne.

Daugelis seserų darbų žinomi tik iš jų pavadinimų tuometiniuose kataloguose. Ypač mažai išliko aliejinių Annos Michelau paveikslų ir ankstyvųjų Helene Michelau darbų, kuriuose naudojama įvairi fotografavimo technika. 1911–1914 m. Anna Michelau dažnai eksponuodavo Neriją vaizduojančius paveikslus — dažniausiai Karaliaučiuje, Berlyne ir Leipcige. Deja, dauguma šių kūrinių išnykę be pėdsakų.

Parodoje eksponuojami grafiniai Anna Michelau darbai ir keletas akvarelių, iš kurių galbūt galima susidaryti įspūdį, kokie spalvingi galėjo būti prapuolę aliejiniai paveikslai, vaizdavę gėles ir kraštovaizdžius. Eksponuojami Helene Michelau leidyklos išleisti atvirukai, jos kraštovaizdžiai ir portretai — daugiausia vaikų.

Anna Michelau Kurėnai | Boote | Boats | Лодки

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

DIE SCHWESTERN ANNA UND HELENE MICHELAU — ZWEI OSTPREUSSISCHE KÜNSTLERINNEN DER JAHRHUNDERTWENDE

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

Die Königsberger Malerin und Graphikerin Anna Michelau (1872–1931) begann ihre Ausbildung in Berlin bei Franz Skarbina und Curt Stoeving. Um 1910 studierte sie an der Kunstakademie Königsberg bei Olof Jernberg und Heinrich Wolff. Dazwischen verbrachte sie ihre frühen Jahre als Malerin vor allem im Samland und in der Künstlerkolonie Nidden.

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

Helene Michelau (1880–1967) besuchte seit etwa 1906 die Photographische Lehranstalt in Berlin, um dann zunächst im pathologischen Institut der Universitätsklinik in Rostock zu arbeiten. Dort eröffnete sie ein eigenes Atelier für künstlerische und wissenschaftliche Photographie ein Jahr, bevor sie nach Königsberg zurückkehrte.

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

Ende 1913 wurde für beide Schwestern Königsberg der Lebensmittel-punkt. Sie bezogen ein Doppelhaus, in dem benachbart die Malerin und Kunstgewerblerin Gertrud Windelband die Ostpreußischen Werkstätten Amalienau betrieb, die ehemaligen Schulwerkstätten für freie und angewandte Kunst. Mit Räumen für Ausstellungen und Veranstaltungen wurde das Haus auch zu einem der Orte der Königsberger Frauen- und Künstlerinnenbewegung und des Königsberger Kunstlebens. Ihre Ausstellungen, ihre Kunstreisen, ihre Zusammenarbeit mit Künstlerinnen ihrer Zeit führten die Schwestern durch ganz Deutschland. Ihre künstlerische Heimat blieb jedoch während ihrer gesamten Schaffensperiode Ostpreußen.

Viele Arbeiten der Schwestern sind nur noch als Titel aus zeitgenössischen Katalogen bekannt. Vor allem von den Ölgemälden Anna Michelaus und dem frühen künstlerischen Werk Helene Michelaus mit unterschiedlichen photographischen Techniken ist heute kaum etwas erhalten. Von 1911 bis 1914 hat Anna Michelau u.a. in Königsberg, Berlin und Leipzig vermehrt Nehrungsbilder ausgestellt, deren Spuren leider weitgehend verloren gingen.

Die Ausstellung zeigt Arbeiten aus dem graphischen Werk Anna Michelaus. Dazu einige Aquarelle, die vielleicht einen Eindruck von der Farbigkeit ihrer verschollenen Ölgemälde von Blumen und Landschaften geben können. Von Helene Michelau werden Postkarteneditionen ihres Verlages gezeigt neben Landschaftsphotographien und Porträtaufnahmen, vor allem ihre Porträts von Kindern.

Anna Michelau Semba | Samland | Sambia | Земланд

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

THE SISTERS ANNA AND HELENE MICHELAU — TWO EAST PRUSSIAN ARTISTS OF THE TURN OF THE CENTURY

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

The Königsberg painter and graphic artist Anna Michelau (1872–1931) began her education in Berlin with Franz Skarbina and Curt Stoeving. Around 1910 she studied at the Academy of Fine Arts Königsberg with Olof Jernberg and Heinrich Wolff. In between she spent her early years as a painter mainly in Sambia and in the Artists colony Nidden.

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

Helene Michelau (1880–1967) had been attending the Photographic Institute in Berlin since about 1906, before initially working in the pathology department of the University Hospital in Rostock. There she opened her own studio for artistic and scientific photography one year before returning to Königsberg.

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

At the end of 1913, for both sisters their focal point became Königsberg. They moved into a semi-detached house in which the painter and art-craftswoman Gertrud Windelband ran next-door the East Prussian workshops Amalienau, the former school workshops for free and applied art. With rooms for exhibitions and events, the house became also one of the places of the Königsberg women’s and artists’ movement of the Königsberg art life. Their exhibitions, their art excursions, and their co-operation with female artists of her time took the sisters all over Germany. However, throughout their creative period, East Prussia remained their artistic home.

Many of their works are now known only as titles from contemporary catalogs. There is hardly anything left today, especially from the oil paintings of Anna Michelau and from the early artistic work of Helene Michelau with different photographic techniques. From 1911 to 1914 Anna Michelau presented e.g. in Königsberg, Berlin and Leipzig preferably works from the Curonian Spit, the traces of which have unfortunately largely been lost.

The exhibition shows works from the graphic art of Anna Michelau. In addition, some watercolors, which may give an impression of the colorfulness of her missing oil paintings of flowers and landscapes. Helene Michelau’s postcard editions are shown alongside landscape photographs and portraits, especially her portraits of children.

Helene Michelau Atvirutė | Ansichtskarte | Postcard | Открытка

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

СЕСТРЫ АННА И ХЕЛЕНА МИХЕЛАУ — ДВЕ ВОСТОЧНО-ПРУССКИЕ ХУДОЖНИЦЫ НАЧАЛА ВЕКА

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

Кёнигсбергская художница Анна Михелау (1872–1931) училась в Берлине у Франца Скарбина и Курта Стёвинга. В 1910 г. она продолжила образование в Художественной академии Кёнигсберга у Олофа Йернберга и Генриха Вольфа. Ранние творческие годы провела на Земландском полуострове и в колонии художников Ниды.

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

Хелена Михелау (1880–1967) посещала Институт фотографии в Берлине примерно с 1906 года, а затем работала в отделении патологии Университетской больницы в Ростоке. Там за год до возвращения в Кёнигсберг она открыла собственную студию художественной и научной фотографии.

Seserys Anna ir Helene Michelau, 1904

С конца 1913 года Кёнигсберг стал центром жизни обеих сестер. Они переехали в двухквартирный дом, в котором соседствовали с художницей и рукодельницей Гертрудой Виндельбанд, управлявшей восточно-прусскими мастерскими Амалиенау, бывшими школьными мастерскими свободного и прикладного искусства. Дом, где располагались помещения для выставок и мероприятий, стал одним из центров женского художественного движения и культурной жизни Кёнигсберга. Выставки, творческие поездки и сотрудничество с художницами своего времени водили сестёр по всей Германии, тем не менее их творческая родина навсегда осталась в Восточной Пруссии.

Многие работы сестёр теперь известны только по названиям в современных каталогах. Из живописи маслом Анны Михелау и ранних фоторабот Хелены Михелау в различной технике не сохранилось почти ничего. С 1911 по 1914 год Анна Михелау в Кёнигсберге, Берлине и Лейпциге выставила множество изображений Куршской косы, следы которых, к сожалению, в значительной степени были утеряны.

На выставке показаны некоторые графические работы Анны Михелау, а также несколько акварелей, которые могут дать представление о колорите её утерянных полотен. Хелена Михелау представлена на выставке открытками её издательства — ландшафтными фотографиями и портретными снимками, главным образом детскими портретами.